

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalouden koulutusohjelma

Teemu Dufva

LAHDEN KAUPUNGIN METSÄTOIMISTON DYNAAMINEN TARJOUS- JA
HUUTOKAUPPAJÄRJESTELMÄ

Opinnäytetyö 2012

TIIVISTELMÄ

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

Metsätalous

DUFVA, TEEMU

Lahden kaupungin metsätoimiston dynaaminen tarjous- ja huutokauppajärjestelmä

Opinnäytetyö

27 sivua + 5 liitesivua

Työn ohjaaja

Maatalous- ja metsätieteen maisteri Jyri Mulari

Toimeksiantaja

CareliaForest Oy, Raimo Asikainen

Huhtikuu 2012

Avainsanat

dynaaminen, tarjous- ja huutokauppajärjestelmä, sähköinen

Tutkimuksen aiheena on Lahden metsätoimiston uuden sähköisen tarjous- ja huutokauppajärjestelmän tutkiminen. Järjestelmä otettiin käyttöön lokakuun alussa 2011. Suoritettiin käyttäjäkysely, joka lähetettiin kaikille seitsemälletoista järjestelmään 31.1.2012 mennessä kirjautuneille yrityksille ja yrittäjille. Tutkittiin myös metsätoimiston asettamien hinta-arvioiden ja voittajatarjousten välisiä suhteita sekä käyttäjien kiinnostusta eri työkohteita kohtaan.

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää Lahden metsätoimiston tarjouskauppajärjestelmän käyttäjien mielipiteitä ja parannusehdotuksia järjestelmästä. Tulosten pohjalta on tarkoitus edelleen kehittää sekä Lahden järjestelmää, että uutta valtakunnallista järjestelmää. Toimeksiantaja haluaa myös saada kuvan, miten yrittäjät ja yritykset suhtautuvat uudenlaiseen kilpailutustapaan.

Käyttäjäkyselyn tulosten perusteella järjestelmän tekninen toteutus on onnistunut melko hyvin. Yleinen suhtautuminen uuteen kilpailutustapaan on myönteistä. Vastaavanlaisen järjestelmän käytön yleistymisen julkisyhteisöissä on varovaisen positiivista. Järjestelmä on lisännyt kilpailua Lahden kaupungin leimikoista ja metsänhoitokohteista. Yrittäjät ovat innokkaasti tarjonneet palveluitaan järjestelmän kautta.

ABSTRACT

KYMENLAAKSON AMMATTIKORKEAKOULU

University of Applied Sciences

Forestry

DUFVA, TEEMU

Dynamic Offer and Auction System of Forest Department
of Lahti

Bachelor's Thesis

27 pages + 5 pages of appendices

Supervisor

Jyri Mulari, MSc (for)

Commissioned by

CareliaForest Oy, Raimo Asikainen

April 2012

Keywords

dynamic, offer and auction system, electronic

The subject of the thesis was the new electronic offering and auction system research of forest department of Lahti. The system was introduced in early October 2011. A user survey was sent to all 17 users in the system who have logged in before February 2011. I also researched the ratio between price estimates assigned by forest department and winner offers and users interest in several job assignments which the auction system can offer.

The main aim of thesis was to clarify users opinions of the auction system of forest department of Lahti and get suggestions to improve the system. Based on the results a goal is to renew and develop system of Lahti and a new national system. Client also wanted to know what entrepreneurs and companies think about a new tendering process.

Based on the results of the user survey the technical implementation of the system has succeeded relatively well. The general attitude to the new tendering process is positive and a similar system for the growing use of general governments is cautiously positive. The system has increased competition about in silvicultural jobs the city of Lahti. Entrepreneurs are eagerly offering their services via the system.

ALKUSANAT

Otin lokakuussa 2011 yhteyttä Raimo Asikaiseen, ja sainkin heti häneltä pyynnön tulla lähipäivinä käymään Lahdessa ja tulla tutustumaan Lahden kaupungin metsätoimiston uuteen dynaamiseen tarjous- ja huutokauppajärjestelmään. Lahdessa käynnin jälkeen sain lopputyöni aiheeksi kyseisen järjestelmän tutkimisen. Aihe oli mielenkiintoinen ja aivan ajan hermolla. Kiitän opinnäytetyön aiheesta ja työn aikana saadusta avusta ja ohjauksesta CareliaForest Oy:n toimitusjohtajaa Raimo Asikaista sekä opinnäytetyön ohjaajaa Jyri Mularia.

Helsingissä 19.4.2012

Teemu Dufva

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

ALKUSANAT

1	JOHDANTO	7
1.1	Taustaa	7
1.2	Työn tavoite	7
2	JÄRJESTELMÄN TOIMINTA JA TAUSTAA	8
2.1	Toimintaympäristö	8
2.2	Järjestelmän kehittäjät	9
2.2.1	CareliaForest Oy	9
2.2.2	Arbonaut Oy Ltd	9
2.3	Järjestelmän toiminta	9
3	AINEISTO JA MENETELMÄT	10
3.1	Tutkimuksen toteutus	10
3.2	Kysely	11
4	TULOSTEN TARKASTELU	12
4.1	Kysely	12
4.1.1	Ilmoittautuminen järjestelmään	12
4.1.2	Järjestelmän käyttö- ja toimintaohje sekä sopimusehdot	12
4.1.3	Työselitteestä saatavat tiedot tarjouksen tekemistä varten	13
4.1.4	Tarjousten laatiminen	14
4.1.5	Avointen tarjous- ja huutokauppaohjeiden selaaminen	14
4.1.6	Työselitteestä saatavat tiedot työn suorittamiseen	15
4.1.7	Uuden järjestelmän paremmuus verrattuna vanhaan	16
4.1.8	Muiden julkisyhteisöjen siirtyminen vastaavanlaiseen hankintamenettelyyn	17
4.1.9	Hankintajärjestelmän tasapuolisuus	18

4.1.10	Järjestelmän toimivuus	18
4.1.11	Vastaamatta jättäneet	19
4.2	Työlajit	19
4.3	Asetettujen hinta-arvioiden ja tarjousten välisiä suhteita	21
5	TULOSTEN TARKASTELU	22
5.1	Kysely	22
5.2	Käyttäjämäärien ja kilpailutilanteen tarkastelu	23
5.3	Hinta-arviot ja tarjoukset	24
6	PÄÄTELMÄT	24
	LÄHTEET	26
	LIITTEET	
	Liite 1. Saatekirje	
	Liite 2. Kyselylomake	

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti 1.10.2011 astui voimaan erillislaki hankintalakiin sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä. Lain tarkoituksena on lisätä sähköisten menettelytapojen käyttöä julkisissa hankinnoissa. (1.) Laki liittyy Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin, joka on annettu 31.3.2004. Direktiivi yksinkertaisti, yhdenmukaisti ja uudisti lainsäädännön, joka koskee julkisten hankintojen sopimusten tekomenettelyä unionin jäsenvaltioissa. (2.) Tällaisia sähköisiä järjestelmiä ja ostomenettelyjä kehitetään jatkuvasti. Niillä voidaan tehokkaasti säästää aikaa ja kustannuksia julkisissa hankinnoissa sekä lisätä kilpailua.

Suomessa ja EU-alueella julkisten viranomaisten ja muiden hankintayksiköiden pitää toimia julkisista hankinnoista säädetyn lain mukaan. Hankintayksiköiden on kilpailutettava hankintansa niin, että hankintamenettelyyn osallistuvia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättä. Laeilla halutaan tehostaa julkisten varojen käyttöä sekä pyritään julkisten hankintojen tasapuolisempaan kilpailuttamiseen niin, että pienemmilläkin palveluiden tuottajilla olisi paremmat mahdollisuudet päästä tuottamaan palveluitaan julkisyhteisöille. (3.)

Usein julkiset toimijat kilpailuttavat suuria metsänhoitokokonaisuuksia, joissa sopimusaika voi olla useita vuosia, koska tämä on yksinkertaisempaa tilaajalle. Tällainen kilpailutustapa kuitenkin vaikeuttaa pienten toimijoiden pääsyä markkinoille. Kilpailuttamalla yksittäisiä metsänhoitokohteita tai pienempiä kokonaisuuksia sähköisen hankintajärjestelmän kautta, julkisyhteisöillä on paremmat mahdollisuudet edistää paikallista yrittäjyyttä ja työllisyyttä.

Yleensä julkiset hankinnat ilmoitetaan HILMA-järjestelmässä, joka on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä ja maksuton sähköinen ilmoituskanava. Tätä kautta yritykset saavat tietoa tulevista ja meneillään olevista julkisista hankinnoista. (4.)

1.2 Työn tavoite

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää hankintajärjestelmän käyttäjien mielipiteitä ja suhtautumista järjestelmään sekä saada heiltä kehitys- ja parannusehdotuksia. Lisäksi

selvitetään tarjousten ja Lahden kaupungin tarjouskohteille asettamien hinta-arvioiden välisiä suhteita. Tarkastellaan myös yritysten kiinnostusta eri työlajeja kohtaan ja tämän pohjalta vallitsevaa kilpailutilannetta eri työlajeissa.

Näiden tulosten pohjalta toimeksiantaja pyrkii edelleen kehittämään sekä Lahden kaupungin järjestelmää että valtakunnallista järjestelmää.

2 JÄRJESTELMÄN TOIMINTA JA TAUSTAA

2.1 Toimintaympäristö

Osalla kunnista on vielä metsien käytön ja hoidon suunnittelun päämäärät ja tavoitteet kateissa. Suurin ongelma on kunnissa, joissa ei ole asetettu tavoitteita metsänhoidolle. Usein syynä tähän ovat liian pienet resurssit ja ammattihenkilöstön puuttuminen palveluksesta. Yleensä metsäsuunnittelu on tilattu ulkopuolelta, mikä yleensä tarkoittaa metsäkeskusta tai metsänhoitoyhdistystä. Heidän erityisosaamisensa on kuitenkin talousmetsissä. (5.)

Moni kunta ja kaupunki on voinut kilpailuttaa myös metsänhoitonsa, niin että siitä vastaa lähes kokonaan esim. paikallinen metsänhoitoyhdistys eli mhy. Mhy:t hoitavat metsiä talousmetsien hoitoperiaattein. Kaupunki- ja taajametsien hoito on kuitenkin hyvin erilaista verrattuna talousmetsien hoitoon, jota ohjaavat pitkälti puuntuotannolliset tavoitteet. Taajamametsien hoidon tulee lähteä maisema- ja ympäristöarvojen huomioimisesta ja pitää vahvasti yllä metsien virkistyskäyttömahdollisuuksia. Hoitomenetelmät taajamametsissä ovat lievempiä ja toistuvampia, ja ne voivat olla hyvin pienialaisia. Hoidon tavoitteena tulisi olla viihtyisien lähimetsien luominen, ja tässä mukaan tulevat vahvasti myös asukasyhteistyö ja hoitotoimenpiteistä tiedottaminen.

Lahden kaupungin metsätoimisto otti käyttöönsä 10.10.2011 sähköisen tarjouspyyntö- ja kilpailutusjärjestelmän, jolla korvattiin aiemmat hankintamenettelyt eli ilmoitukset HILMA-järjestelmässä. Järjestelmän ovat kehittäneet yhteistyössä CareliaForest Oy ja Arbonaut Oy Ltd. Arbonaut vastaa järjestelmän teknisestä ylläpitämisestä. Vastaavanlainen järjestelmä on tehty myös valtakunnalliseen levitykseen, ja sen markkinoinnista vastaa CareliaForest. Siksi kehittäjät ovat nyt kiinnostuneita siitä, miten käyttäjät ovat ottaneet Lahden kaupungin järjestelmän vastaan.

2.2 Järjestelmän kehittäjät

2.2.1 CareliaForest Oy

Careliaforest on perustettu vuonna 1999, ja yrityksen alkuvaiheessa toimialaan kuului Saarni-ohjelmiston kehitys sekä erikoispuutavaran tuonti Baltian-maista, lähinnä Viirosta Saarenmaalta. Omistaja Raimo Asikainen on ollut laajasti mukana alan valtakunnallisessa toiminnassa, mm. erikoismetsänhoidon koulutuksen järjestämisessä ja taajamametsänhoitoluokituksen laatimisessa.

Päätoimialan muuttuessa vuonna 2004 Saarni-ohjelmiston myötä ohjelmistotuotantoon myös yrityksen nimi muutettiin CareliaForestiksi. Saarni-ohjelmiston kehitys on jatkunut yli 15 vuotta. Ohjelmisto on viimeistelty joulukuussa 2004. Yhtiömuoto muutettiin osakeyhtiöksi vuonna 2010. Yritys työllistää yhden kokoaikaisen ja 2 - 4 kausityöntekijää. (6.)

2.2.2 Arbonaut Oy Ltd

Yritys on perustettu 1994, ja nimenä oli silloin Arboreal Ltd. Vuonna 2000 nimi muutettiin Arbonautiksi. Yritys on maailman johtavia metsien, luonnonvarojen ja maaston kartoitukseen suunnattujen paikkatietoratkaisujen kehittäjiä. Yrityksen vahvuus on laserkeilausteknologiaan perustuva tiedonkeruu ja sen analysointi. Arbonautin menestyksen takana on tekninen osaaminen ja uudet innovaatiot. Yritys toimii maailmanlaajuisesti, ja sen pääkonttori sijaitsee Joensuussa. (7.)

2.3 Järjestelmän toiminta

Järjestelmän etusivulla on linkki, josta pääsee tutustumaan järjestelmään ja löytyy tiedot, miten järjestelmään pääsee jättämään tarjouksia. Järjestelmässä pyritään pienten hankintojen ketjuttamiseen, koska sinne voidaan jättää jatkuvasti tarjouspyyntöjä ja niihin tarjouksia. Saadakseen kirjautumistunnukset järjestelmään on yritysten täytettävä tietyt edellytykset yritystoiminnalle. Näitä hankintayksikön asettamia ehtoja ovat esim. kuuluminen ammatti- tai elinkeinorekisteriin, voimassa oleva vastuuvakuutus, henkilöstön pätevyyden osoittaminen sekä yrityksen vastaaminen siitä, että alihankkijat toimivat samojen sopimusehtojen mukaisesti kuin pääurakoitsija. Kilpailuttaminen tapahtuu työmaittain, ja kaikkiin kohteisiin kuuluu yksilöllinen työselite, jossa yksi-

tyiskohtaisesti kerrotaan työn sisältö ja muut tarpeelliset tiedot kohteesta, kuten puusotiedot ja kuviokartta. Se voi sisältää esim. metsänhoitotöitä, puutavarakauppaa tai metsäkuljetuksia. Tarjouspyynnöissä on myös linkki, jonka kautta käyttäjä pääsee Lahden kaupungin julkaisujärjestelmään, siellä voi tutustua työkohteeseen, naapurikuvioihin tai kohteen sijaintiin paremmin. Tarjoukset kohteista laaditaan järjestelmän digitaalisille lomakkeille. Järjestelmä on kaksiosainen ja koostuu tarjouskauppaosiosta ja huutokauppaosiosta. Tarjouskilpailun alettua tarjouspyyntöjen sisältöjen muuttaminen ei ole sallittua. Loppusummaltaan alle 10 000 euron tarjouskilpailut ratkaistaan tarjousten jättöajan sulkeuduttua tietokonepohjaisesti eli tarjousten valintaperusteen mukaan: joko halvin tai kokonaistaloudellisesti edullisin hinta voittaa. Viranhaltijapäätöksen vaativat tai laatuarviointeja sisältävät tarjouspyynnöt ratkaistaan tarpeellisten arviointien jälkeen. Päätöksestä ilmoitetaan kaikille tarjouksen jättäneille. Valintaperusteiden painoarvot esitetään aina ennen tarjouspyynnön jättämistä. Huutokauppaosiossa voi nähdä muiden yritysten jättämät tarjoukset ja näin jättää itse alemman tarjouksen. Kohteille on määritetty alin hinnanlaskuraja tehtävän suuruuden mukaan. Kohteen sulkeutumisaikajankohdan mennessä alimman hintatarjouksen jättänyt voittaa tarjouskilpailun. Tarjouskilpailujen voittaneiden yritysten kanssa solmitaan hankintasopimus. Työt voidaan tämän jälkeen aloittaa vaikka heti, jos kohteelle ei ole määritetty tarkempaa toteutusajankohtaa. (8.)

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Tutkimuksen toteutus

Käyttäkysely suoritettiin poimimalla järjestelmänkäyttäjien tiedoista heidän posti- ja sähköpostiosoitteensa. Järjestelmään oli kirjautunut ennen kyselyjen lähettämistä 17 yritystä. Tammikuun 31. päivä 2012 lähetettiin ensin sähköpostilla kysely kaikille 17 käyttäjälle ja annettiin viikko aikaa vastata sähköpostitse. Viikon kuluttua sähköpostien lähettamisestä lähetettiin sama kysely vielä kirjekyselynä niille, jotka eivät olleet vastanneet sähköpostitse. Kirjekyselyyn tuli vastata 17. päivä helmikuuta 2012 mennessä.

Käyttäjiä kiinnostavien työläjien määriä ja suhteita tarkastellaan Excel-taulukolla, johon on koottu käyttätiedoista kunkin käyttäjän työläjitoivomukset. Kustakin työläjistä voidaan myös katsastella kilpailutilannetta, kun nähdään, moniko käyttäjä on kiinnostunut työläjistä.

Lahden metsätoimiston asettamien hinta-arvioiden ja käyttäjien antamien tarjousten suhteita tarkastellaan Excel-taulukolla, johon on koottu voittajatarjoukset sekä hinta-arviot kultakin työmaakohteelta.

3.2 Kysely

Kyselyssä oli 10 kysymystä (liite 2). Ensimmäinen kysymys koski järjestelmään ilmoittautumista. Toisessa kysymyksessä selvitettiin järjestelmän käyttö- ja toimintaohjeen sekä sopimusehtojen selkeyttä. Kolmas kysymys käsitteli tarjousten, sisältämän työselitteen tietojen kattavuutta joiden perusteella tarjous laaditaan. Tarjousten laatimisen haasteellisuutta selvitettiin neljännessä kysymyksessä. Kysymyksessä viisi tiedusteltiin avointen tarjous- ja huutokauppaakohteiden selaamisen haasteellisuutta. Kuudennessa kysymyksessä selvitettiin, ovatko työselitteestä saatavat tiedot työn suorittamiseen riittävät vai puuttuuko niistä tarpeellisia tietoja. Kysymyksissä 7 - 9 pyrittiin selvittämään käyttäjien mielipiteitä uudesta järjestelmästä verrattuna vanhaan kilpailutustapaan. Kysymyksessä seitsemän tiedusteltiin sen paremmuutta verrattuna vanhaan. Kysymyksessä kahdeksan haluttiin tietää, että kannattavatko käyttäjät sitä, että muutkin julkisyhteisöt siirtyisivät vastaavanlaiseen hankintamenettelyyn. Mielipidettä hankintajärjestelmän tasapuolisuudesta selvitettiin kysymyksessä yhdeksän. Viimeisessä kysymyksessä tiedusteltiin mielipidettä järjestelmän teknisestä toimivuudesta. Lopussa oli vielä sana vapaa, ja tähän kohtaan toivottiin käyttäjien kirjoittavan omakohtaisia tuntemuksiaan ja kokemuksiaan järjestelmästä ja sen käytöstä. Kyselykirjeessä oli saatekirje, jossa oli selvitys kyselyn käyttötarkoituksesta (liite 1).

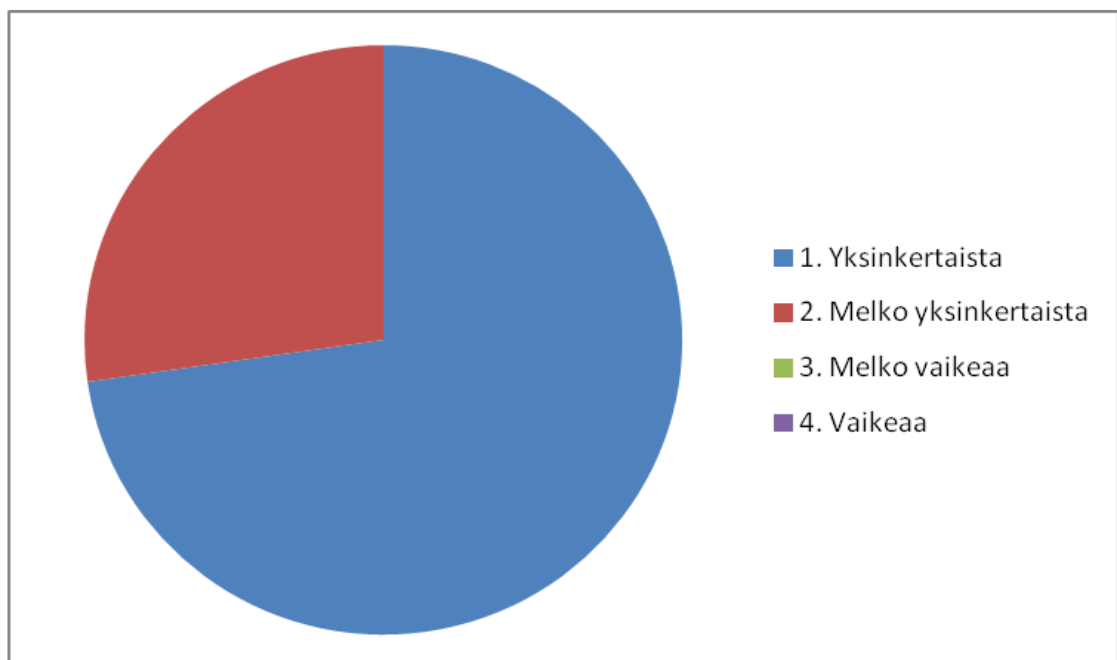
4 TULOSTEN TARKASTELU

4.1 Kysely

Kyselyyn vastasi 11 käyttäjää, joten vastausprosentiksi tuli n. 65 %.

4.1.1 Ilmoittautuminen järjestelmään

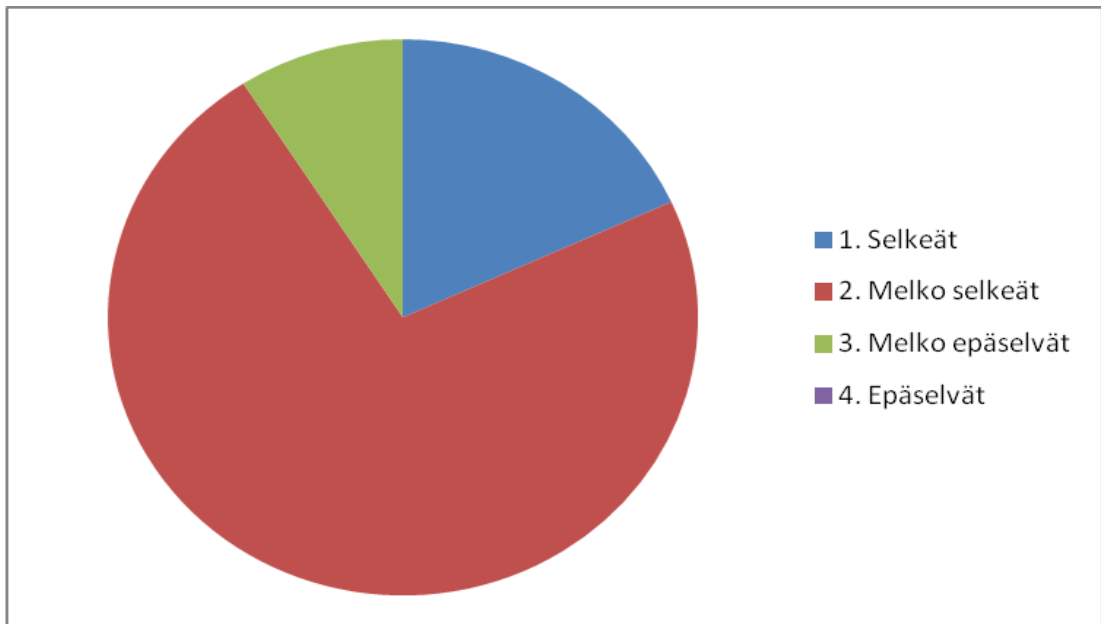
Vastaajista 73 % oli sitä mieltä, että järjestelmään ilmoittautuminen oli yksinkertaista. Melko yksinkertaisena ilmoittautumista piti 27 % vastaajista (kuva 1).

Kuva 1. Ilmoittautuminen järjestelmään

4.1.2 Järjestelmän käyttö- ja toimintaohje sekä sopimusehdot

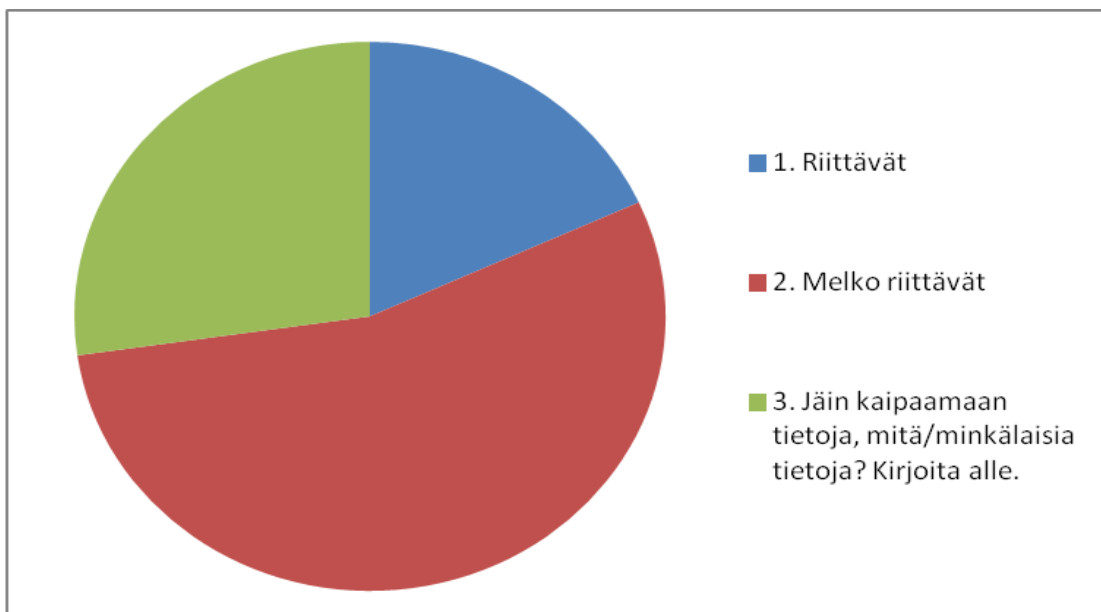
Järjestelmän käyttö- ja toimintaohjeita sekä sopimusehtoja piti selkeinä 18 % vastaajista. Melko selkeinä niitä piti 73 % ja melko epäselvinä 9 % vastaajista (kuva 2).

Kuva 2. Järjestelmän käyttö- ja toimintaohje sekä sopimusehdot

4.1.3 Työselitteestä saatavat tiedot tarjouksen tekemistä varten

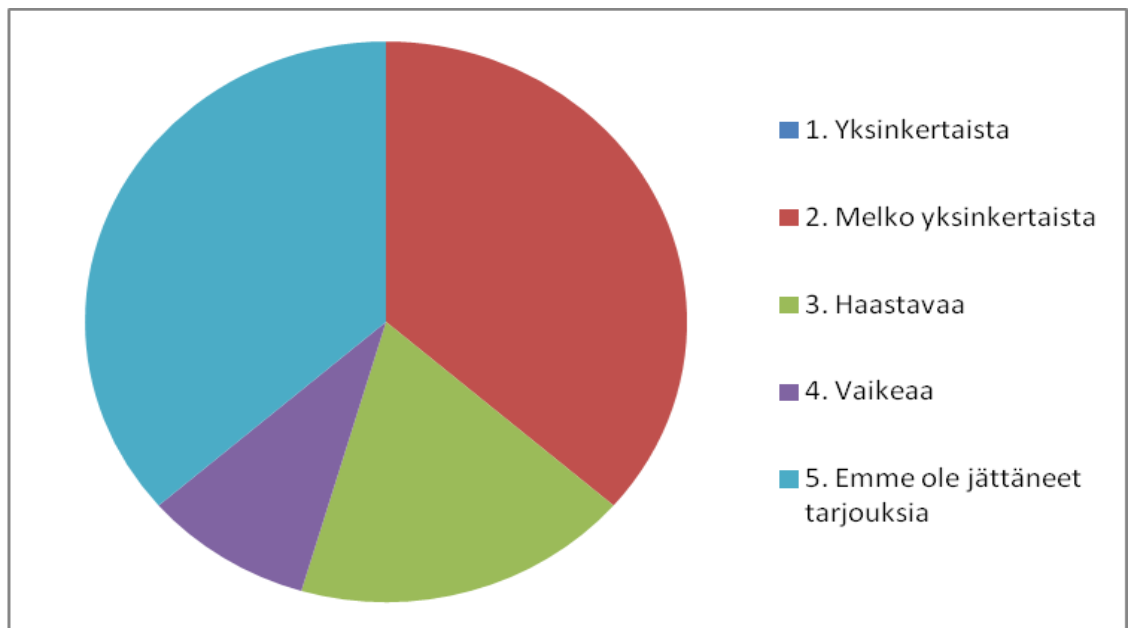
Tietoja piti riittävinä 18 % ja melko riittävinä 55 % vastaajista. 27 % vastaajista haluaisi lisätietoja työselitteisiin (kuva 3). Lisätietoina toivottiin tilan rekisterinumeroa ja sivupuutavaralajeihin lisättäväksi leppä.

Kuva 3. Työselitteestä saatavat tiedot tarjouksen tekemistä varten

4.1.4 Tarjousten laatiminen

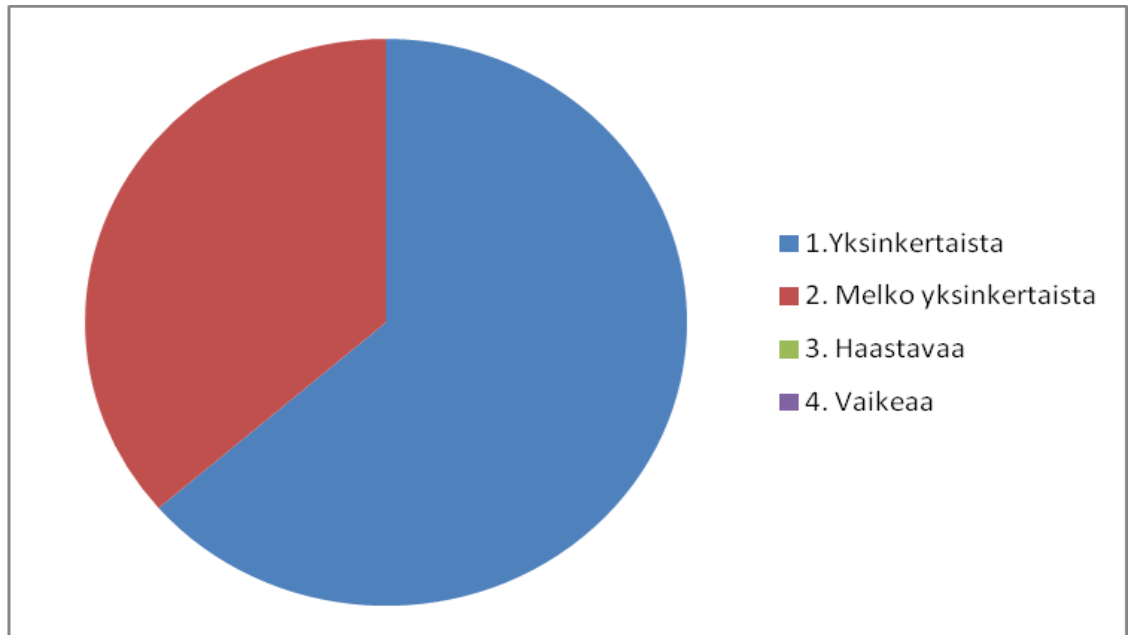
Vastaajista 36,5 % pitää tarjousten laatimista melko yksinkertaisena. 18 %: n mielestä niiden laatiminen on haastavaa. Vaikeana tarjousten tekoa piti 9 %. Vastaajista 36,5 % ei ollut vielä jättänyt yhtään tarjousta järjestelmään, mikä johtuu suurelta osin siitä, että järjestelmä on uusi ja muutama käyttäjä lisättiin järjestelmään juuri ennen kyselyjen lähettämistä (kuva 4).

Kuva 4. Tarjousten laatiminen

4.1.5 Avointen tarjous- ja huutokauppaohjeiden selaaminen

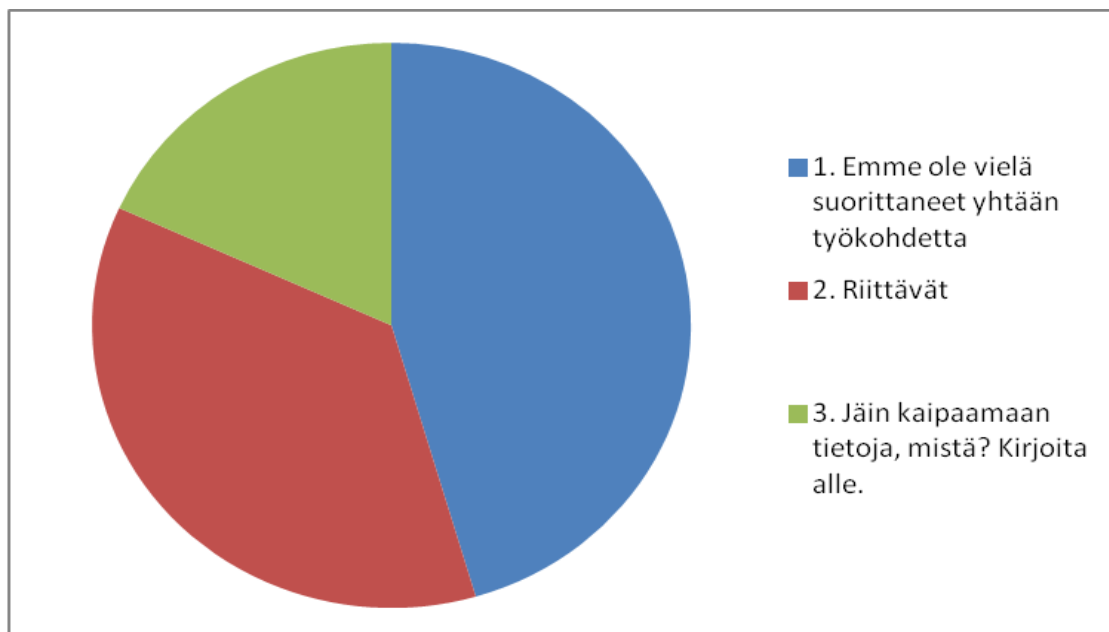
Tarjous- ja huutokauppaohjeiden selaaminen on yksinkertaista 64 %: n mielestä ja melko yksinkertaista 36 %: n mielestä (kuva 5).

Kuva 5. Avointen tarjous- ja huutokauppa-kohteiden selaaminen

4.1.6 Työselitteestä saatavat tiedot työn suorittamiseen

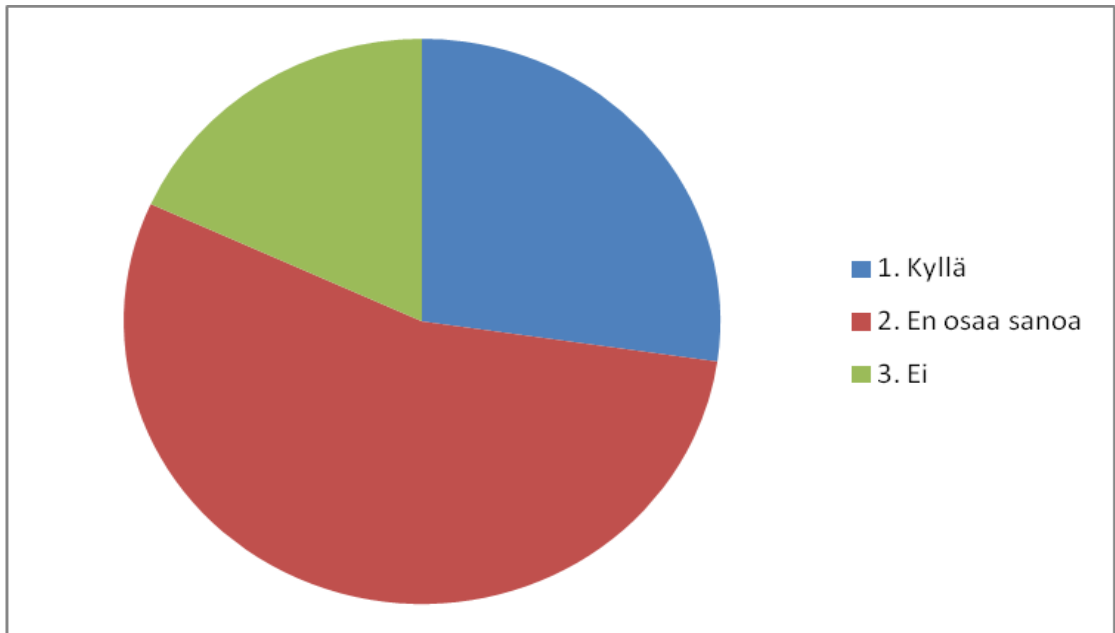
45 % vastaajista ei ollut vielä suorittanut yhtään työkohdetta. Tämä varmasti suurelta osin selittyy sillä, että järjestelmä oli ollut käytössä vasta neljä kuukautta, kun kyselyt lähetettiin. 36 % piti tietoja riittävinä töitten suorittamiseen. Lisää tietoja jäi kaipaamaan 18 % (kuva 6). Lisätietoina kaivattiin varastopaikan ja kuljetusreittien merkintää kartalle sekä peruskarttaa korkeuskäyrillä. Toivottiin myös selkeämpää kuviokarttaa, jossa näkyisivät paremmin kuvionrajat ja mahdollisesti myös arvokkaat luontokohteet kuviolla.

Kuva 6. Työlitteestä saatavat tiedot työn suorittamiseen

4.1.7 Uuden järjestelmän paremmuus verrattuna vanhaan

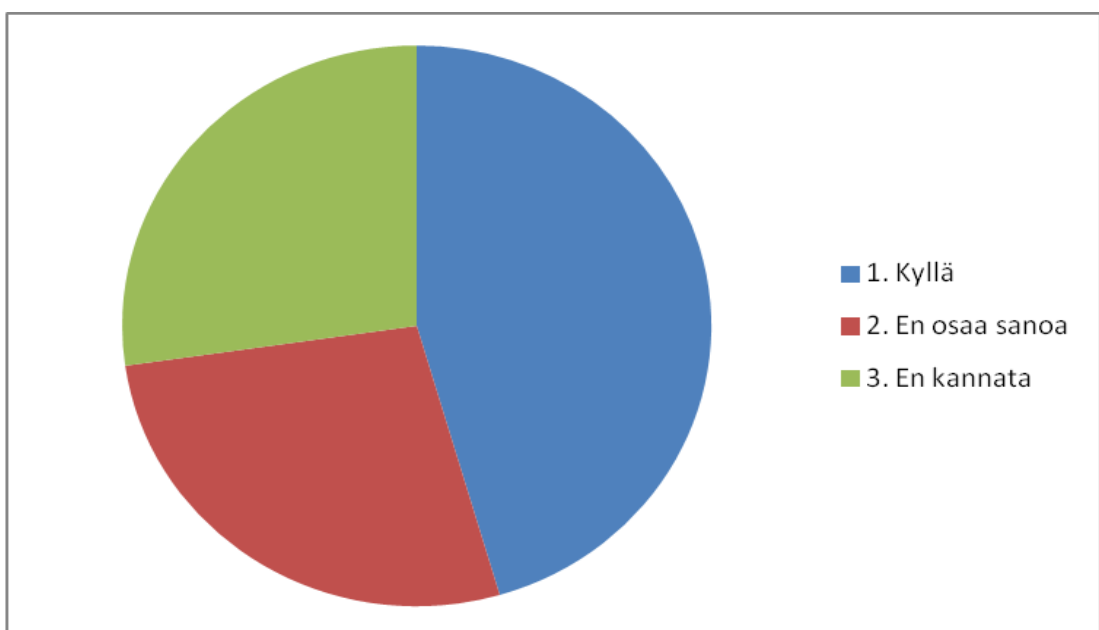
Vastaajista 27 % pitää järjestelmää parempana kilpailutustapana kuin vanhaa tyyliä. 55 % ei osannut sanoa kantaansa. 18 % pitää uutta järjestelmää huonompana. Järjestelmä on uusi eikä käyttäjistä ole vielä jättänyt yhtään tarjousta, mikä varmasti näkyy suurena prosenttina tuossa "en osaa sanoa" kohdassa (kuva 7). On myös mahdollista, että kaikki vastaajat eivät ole tehneet töitä Lahden kaupungille ennen järjestelmän käyttöönottoa.

Kuva 7. Uuden järjestelmän paremmuus verrattuna vanhaan

4.1.8 Muiden julkisyhteisöjen siirtyminen vastaavanlaiseen hankintamenettelyyn

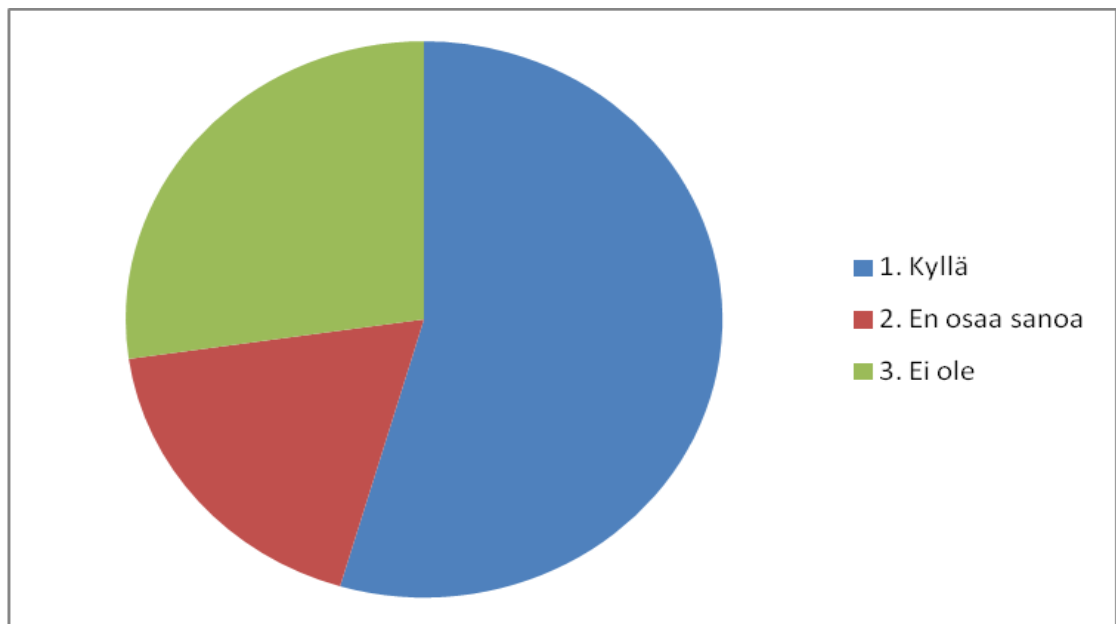
45 % vastaajista kannattaa, että muutkin julkisyhteisöt siirtyisivät käyttämään vastaavanlaista hankintamenettelyä. 27 % ei osannu sanoa kantaansa ja 27 % ei kannata, että muut julkisyhteisöt alkaisivat käyttää vastaavaa järjestelmää (kuva 8).

Kuva 8. Muiden julkisyhteisöjen siirtyminen vastaavanlaiseen hankintamenettelyyn

4.1.9 Hankintajärjestelmän tasapuolisuus

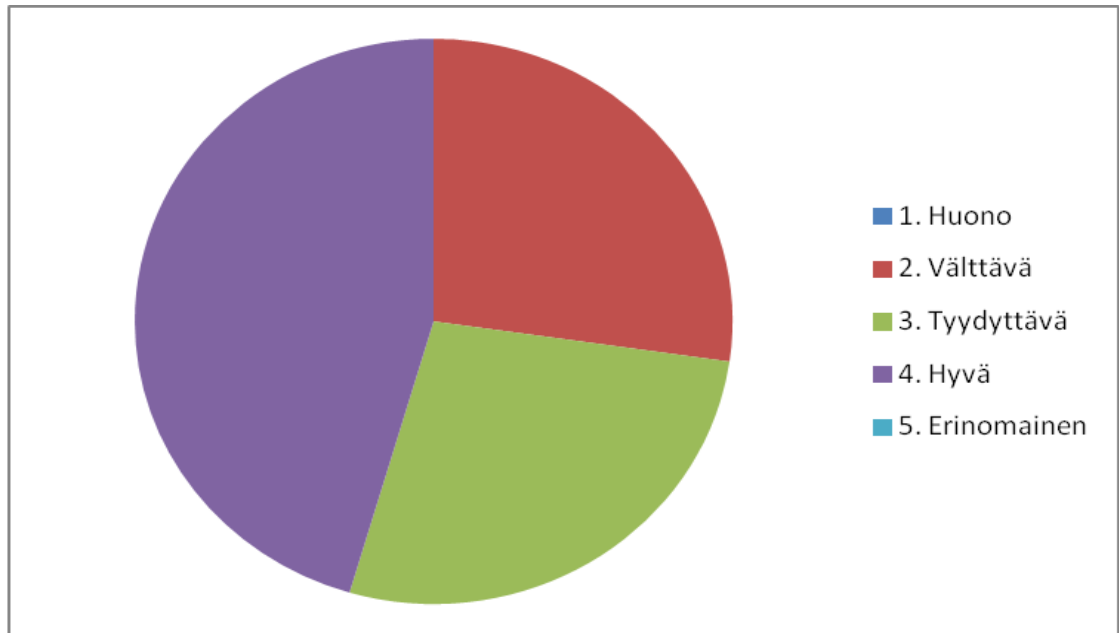
55 % pitää hankintajärjestelmässä käytävää kauppaa tasapuolisena. 18 % ei osaa sanoa ja 27 % on sitä mieltä, että järjestelmä ei ole tasapuolinen (kuva 9).

Kuva 9. Hankintajärjestelmän tasapuolisuus

4.1.10 Järjestelmän toimivuus

Vastaajista 27 % antoi järjestelmälle arvosanan 2 eli välttävä. Tyydyttävän eli 3 antoi 27 % ja hyvän eli arvosanan 4 antoi 46 % vastaajista (kuva 10). Palautetta tuli ainakin siitä, että järjestelmä ei toimi hyvin Applen Macintosh tietokoneilla, koska ne käyttävät Mac OS X- käyttöjärjestelmää ja tarjouskauppajärjestelmä on kehitetty Windows-käyttöjärjestelmän mukana tulevalle Explorer-selaimelle.

Kuva 10. Järjestelmän toimivuus

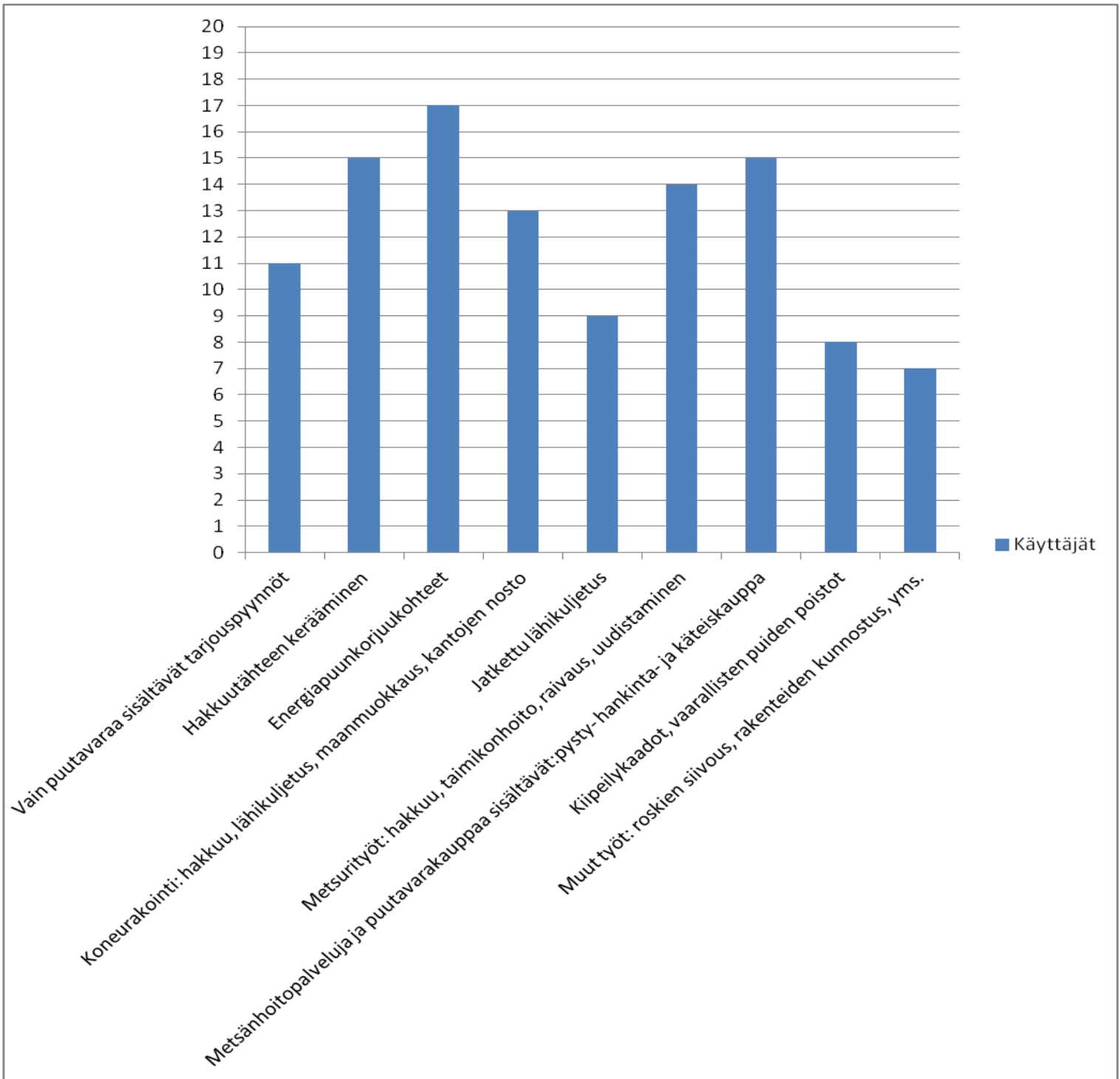
4.1.11 Vastaamatta jättäneet

Käyttäjäkyselyyn jätti vastaamatta kuusi käyttäjää, ja heistä yksi ilmoitti sähköpostilla, että ei ollut ehtinyt vielä kunnolla perehtyä järjestelmään ennen kyselyn tuloa.

4.2 Työlajit

Järjestelmään oli 15.3.2012 mennessä kirjautunut 20 yritystä. Pyytäessään kirjautumistunnuksia järjestelmään käyttäjän on määriteltävä työlajit, joista hän haluaa saada järjestelmältä ilmoituksia. Käyttäjää eniten kiinnostava työlaji on energiapuunkorjuu, josta on kiinnostunut 17 käyttäjää.

Metsänhoitopalveluja ja puutavarakauppaa sisältävät pysty- hankinta- ja käteiskaup- pakohteet ja hakkuutähteiden kerääminen kiinnostavat 15 käyttäjää. Metsurityökoh- teista ilmoituksia haluaa 14 yritystä. 13 käyttäjää on kiinnostunut koneurakointikoh- teista. Vain puutavaraa sisältävistä tarjouspyynnöistä ilmoituksia haluaa 11 käyttäjää. Jatkettu lähikuljetus kiinnostaa yhdeksää yritystä ja kiipeilykaadot sekä vaarallisten puiden poistot kahdeksaa käyttäjää (kuva 11).

Kuva 11. Käyttäjiä kiinnostavat työlajit

4.3 Asetettujen hinta-arvioiden ja tarjousten väliset suhteet

Uutta työmaakohdetta syötettäessä järjestelmään on ylläpitäjän annettava hinta-arvio, jonka alle tulevien tarjousten on mentävä jotta ne lasketaan mukaan. Järjestelmä laittaa automaattisesti tulleet tarjoukset paremmuusjärjestykseen ja ilmoittaa voittajan, kun tarjousten jättöaika on päättynyt.

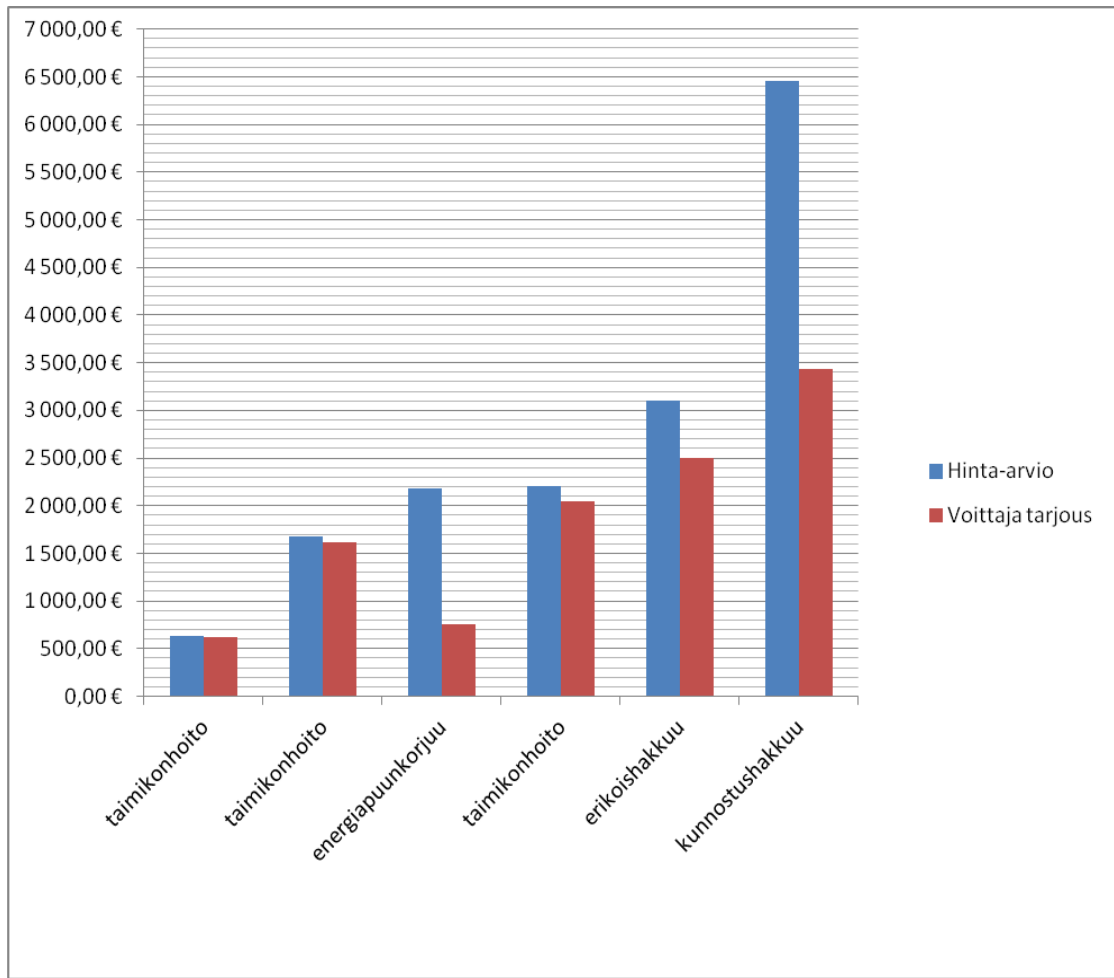
Työmaakohteen luonteen mukaan tarjoukseen voi joutua jättämään hintoja esim. eri puutavaralajeille, pienpuustonhoidolle, hakkuutähteiden keräämiselle ja uudistamiselle. Lahden kaupungin järjestelmässä hinta-arviot perustuvat suunnittelijan arvioihin, jonka pohjana on ammattikokemus.

Voittajatarjouksen jättäneen käyttäjän on tehtävä työselitteessä vaaditut työt siihen hintaan, jonka hän on järjestelmään jättänyt. Lahden kaupungin metsätoimistolla ei ole tarvetta valvoa yrittäjien tekemiä työtunteja kohteilla.

Työmaakohteiden voittajatarjouksia ja hinta-arvioita on koottu Excel-taulukkoon järjestelmässä 1.9.2011 - 29.2.2012 käydyistä työmaakohteiden tarjouskilpailuista. Taulukko muodostuu kolmesta taimikonhoitokohteesta, energiapuunkorjuusta, erikoishakkuusta ja kunnostushakkuusta. Taulukko ei sisällä puukauppakohteita. Taulukossa eivät myöskään näy sellaiset tarjoukset, jotka on jouduttu kilpailuttamaan edellä mainittuna aikana vanhanaikaisesti, koska järjestelmässä oli muutamia vikoja, jotka estivät parin kohteen kilpailuttamisen järjestelmän kautta.

Taimikonhoitokohteilla tarjouksiin täytyi syöttää vain hoidon hinta. Kunnostushakkuussa piti antaa hinnat hakkuulle, hakkuutähteiden keruulle ja pienpuustonhoidolle. Erikoishakkuukohteella syötettiin hinnat hakkuulle ja pienpuustonhoidolle. Energiapuunkorjuussa annettiin hinnat hakkuulle, lähikuljetukselle ja pienpuustonhoidolle.

Taimikonhoitokohteilla voittajatarjoukset ovat lähes täysin samoissa hinta-arvioiden kanssa. Varsinkin kunnostushakkuu- ja energiapuunkorjuukohteella voittajatarjoukset ovat selvästi pienempiä kuin hinta-arviot (kuva 12).

Kuva 12. Hinta-arviot ja voittajatarjoukset

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Kysely

Näiden tulosten valossa näyttäisi, että järjestelmän tekninen toteutus on onnistunut melko hyvin. Käyttäjät ovat selvästi kokeneet myös ilmoittautumisohjeet, käyttö- ja toimintaohjeet sekä sopimusehdot melko selkeiksi ja yksinkertaisiksi, joten niiden sisällössäkkin on onnistuttu.

Käyttäjät pitivät työselitteistä saatavia tietoja melko riittävinä. Muutama vastaaja oli sitä mieltä, että tietoja on jopa liikaa ja pääasiat jäävät varjoon. Vaikuttaisi, että puus-totiedot ja tekstiosiot kuten kohteen kuvaus työselitteissä on kunnossa. Kartoja pitäisi kuitenkin selkeyttää ja mahdollisesti myös lisätä. Yksi vastaaja kaipaisi työselitteiden lisäksi kuvioden rajausta maastoon.

Kysymysten 7, 8 ja 9 tarkoituksena oli kertoa käyttäjien yleisestä suhtautumisesta uuteen järjestelmään, mutta kysymyksen 7 tuloksista on vaikea päätellä mitään puoleen tai toiseen, sillä yli puolet ei vielä osannut sanoa kantaansa. Kysymysten 8 ja 9 tulokset ovat kuitenkin aika yhteneviä, ja niiden pohjalta näyttäisi, että yleinen suhtautuminen uuteen kilpailutustapaan on myönteistä. Vastaavanlaisen järjestelmän käytön yleistyminen julkisyhteisöissä on varovaisen positiivista ja tulokset ovat rohkaisevia, kun järjestelmä on ollut käytössä vasta neljä kuukautta ennen kyselyn lähettämistä.

Järjestelmässä ilmeni aluksi vika, joka valitsi tarjouksista väärän voittajan ja tämä tuotti muutamille heti alussa järjestelmään kirjautuneille käyttäjille hämmennystä. Tämä voi näkyä kysymyksen 9 vastauksissa en osaa sanoa ja ei ole vaihtoehtojen prosentteissa.

Virheitä oli järjestelmään livahtanut betatestauksesta huolimatta, eli muutama "lastentauti" on jouduttu korjaamaan ensimmäisien kuukausien aikana, mikä varmasti myös näkyy kysymyksen 10 vastauksissa.

Jotkut käyttäjistä antoivat myös palautetta tilauksista eikätkä niinkään itse järjestelmästä. Työmaiden aloituspalaveria ehdotettiin sekä valmiin työmaan luovutuskatselmusta. Toivottiin myös pidempää tarjousten jättämisaikaa. Muutamat käyttäjät toivoivat väljempää toteuttamisaikaa työmaakohteille, jotta työmaiden järjestely ja lomien suunnittelu olisi helpompaa. Metsäpalveluyrittäjä tekisi myös hakkuita mieluummin talvella ja muita metsänhoitotöitä sulankauden aikana, jos toteutusajoissa vain olisi enemmän joustoa.

5.2 Käyttäjämäärien ja kilpailutilanteen tarkastelu

20 käyttäjää järjestelmässä on tässä vaiheessa oikein hyvä määrä. Useilla kunnilla puut ostaa pääosin yksi iso yritys ja metsänhoitokohteet hoitaa usein paikallinen metsänhoitoyhdistys tai muu yksittäinen toimija, joten Lahden kaupungin työkohteilla kilpailutilanne on nyt hyvin erilainen. Puukauppaa koskevia tarjouspyyntöjä pääsevät nyt jättämään myös pienet ja keskisuuret puunostajat. Varsinkin pienille sahoille kaupungin yksittäiset leimikot voivat olla erittäin tärkeitä puunsaannin kannalta, sillä ne helpottavat hankintaa. (9.) Pienien ja keskisuurien ostajien ei ole mahdollista kilpailla vuoden kerrallaan kattavista puukaupoista isojen yritysten kanssa, eivätkä sellaiset so-

pimukset muutenkaan palvelisi heidän tarpeitaan. Nyt Lahden kaupungin leimikoista on kiinnostunut 11 yritystä. Yli puolet käyttäjistä ovat kiinnostuneita kaikista Lahden kaupungin metsänhoidon kannalta tärkeimmistä työkohteista.

5.3 Hinta-arviot ja tarjoukset

Vertailu näyttää, että taimikonhoitokohteilla voittajatarjoukset ovat todella lähellä asetettuja hinta-arvioita. Kaikilla kolmella taimikonhoitokohteella tarjouskilpailun voitti eri yrittäjä. Vaikuttaisi, että tarjousten tekeminen taimikonhoitokohteista on käyttäjillä aika hyvin hallussa.

Kunnostushakkuu- ja energiapuunkorjuukohteilla täytyy tarjouksessa antaa enemmän hintoja kuin taimikonhoitokohteilla ja erikoishakkuussa. Tämä voi olla yksi syy siihen, miksi niiden arviot ovat selvästi alakanttiin verrattuna taimikonhoitokohteisiin. Lahden kaupungin talouden kannalta pienet tarjoukset ovat positiivisia.

6 PÄÄTELMÄT

Järjestelmä näyttäisi selvästi lisäävän kilpailua ja yritykset ovat kiinnostuneita ja halukkaita tarjoamaan palveluitaan Lahden kaupungille. Järjestelmän kautta palveluitaan pystyvät tarjoamaan paremmin myös mm. pääkaupunkiseudun alueella normaalisti toimivat yrittäjät, joista monnilla on vahva kokemus juuri taajamametsien käsittelystä.

Viime vuosina on alettu kiinnittää enemmän huomiota kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseen ja asukkaat ovat kiinnostuneita virkistyskäyttömahdollisuuksien parantamisesta ja säilyttämisestä. Tämä on johtanut siihen, että kiinnostus taajamametsien hoitoa kohtaan on kasvanut merkittävästi. Tästä hyvä esimerkki on 2012 vuonna ilmestynyt taajamametsien hoidon käsikirja. Toimijoiden ja asiantuntijoiden määrä tällä sektorilla on kuitenkin vielä suhteellisen vähäinen, mutta selkeästi kasvussa. Ilmeisesti kaupunkimetsien hoito on myös koettu vaikeaksi alueeksi ammattipiireissä, mikä osin voi selittyä sillä, että esim. metsätalousinsinöörin koulutus ei anna paljoakaan eväitä taajamametsien hoitoon. Kaupungeissa ja kunnissa kuitenkin juuri metsätalousinsinöörit ovat yleensä vastaavia metsätoimihenkilöitä, joten osaamisen ja koulutuksen hankkiminen jää yleensä yksilön omalle vastuulle. Asiantuntijoiden määrän vähyys Suomessa tällä sektorilla ei myöskään ole auttanut asiaa.

Tietotekniikkaa on otettu onnistuneesti vuosi vuodelta enemmän käyttöön kaikilla metsätalouden eri aloilla. Näyttäisi, että sähköinen kaupankäynti on taajamametsien hoidossa seuraava laajempi tietotekninen askel. Tällaisella hankintajärjestelmällä on mahdollista säästää aikaa ja kustannuksia.

Tulevaisuudessa kysyntää voisi olla "avaimet käteen"- tyyppiselle palvelulle. Se olisi suunnattu kunnille, joilla ei ole omia resursseja ja ammattitaitoa taajamametsien suunnitteluun ja metsänhoitopalvelujen kilpailuttamiseen. Palvelu voisi pitää sisällään metsäsuunnittelun, työmaavalvonnan ja valtakunnallisen hankintajärjestelmän, jonka kautta hankittaisiin metsänhoitopalvelut ja hoidettaisiin puukauppa.

LÄHTEET

1. Laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä
17.6.2011/698, Finlex - valtion säädöstietopankki. [Viitattu 18.1.2012]
Saatavissa:
[http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110698?search\[type\]=pika&search\[pika\]=hankintalaki](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110698?search[type]=pika&search[pika]=hankintalaki).
2. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY, julkisia rakennusurakointa sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta. [Viitattu 18.1.2012]
Saatavissa:
http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/businesses/public_procurement/122009_fi.htm.
3. Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348, Finlex - valtion säädöstietopankki. [Viitattu 4.4.2012]
Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>.
4. HILMA, Julkiset hankinnat, Työ- ja elinkeinoministeriö. [Viitattu 18.1.2011]
Saatavissa: <http://www.hankintailmoitukset.fi>.
5. Monimuotoisten kuntametsien suunnittelu ja hoito, Irja Löfström/METLA, Kunta-METSO-seminaari 3.11.2010 Tampere. [Viitattu 4.4.2012]
Saatavissa:
http://www.metsonpolku.fi/metso/www/fi/materiaalit/asiantuntijalle/Kuntien_METSO-koulutus/Irja_Lofstrom_METLA.pdf.
6. CareliaForestin yritysesittely. [Viitattu 21.3.2012]
Saatavissa: http://www.careliaforest.fi/?page_id=99.
7. Arbonautin yritysesittely. [Viitattu 21.3.2012]
Saatavissa:
http://www.arbonaut.com/index.php?top=59&option=com_content&view=frontpage&Itemid=59.

8. Lahden kaupungin tarjous- ja huutokauppajärjestelmän esittely. [Viitattu 2.2.2012]
Saatavissa: http://ar4.arbonaut.com/~lahti/Muuta_materiaalia/Kaytto.pdf.

9. Pienten sahojen puunhankinta helpottuu, Yle Lahti, julkaistu 14.3.2012, [Viitattu 17.3.2012]. Saatavissa:
http://yle.fi/alueet/lahti/2012/03/pienten_sahojen_puunhankinta_helpottuu_3331931.html

Dufva Teemu
Von Daehnin katu 14 B 34
00790 HELSINKI
040 771 0136
teemu.dufva@student.kyamk.fi

KYSELY

Liite 1

30.1.2012

Hyvä Lahden kaupungin metsätoimiston tarjouspyyntö- ja kilpailutusjärjestelmän käyttäjä!

Olen Teemu Dufva ja kotoisin Virolahdelta, mutta nykyisin asun Helsingissä. Opiskelen metsätalousinsinööriksi Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa Kotkassa.

CareliaForestin toimesta tutkin insinöörityössäni tarjouskauppajärjestelmän toimivuutta. Yhtenä osana tutkimukseen kuuluu tämä käyttäjäkysely, joka on osoitettu kyseisen järjestelmän käyttäjille.

Kyselyn tulosten pohjalta on tarkoitus edelleen parantaa järjestelmää ja myös saada mielipiteitä siitä, miten käyttäjät suhtautuvat uuteen järjestelmään.

Nyt tarvitsen Teidän apuanne. Olen laatinut joukon kysymyksiä, joihin toivon Teidän vastaavan. Järjestelmässä on 17 käyttäjää, joille kysely on lähetetty, ja siksi vastauksenne ovat erittäin tärkeitä. Vastaa laittamalla x-merkki sopivan vaihtoehdon kohdalle. Jos haluatte lisätietoja tutkimukseen tai lomakkeen täyttämiseen liittyvistä asioista, minut tavoittaa yllä olevasta numerosta tai sähköpostitse. Toivon, että lähetätte vastauksenne oheisella palautuskuorella viimeistään 17.2.2012 mennessä.

PARHAIMMAT KIITOKSET AVUSTANNE!

Teemu Dufva

LIITE Kyselylomake

KYSYMYKSET TARJOUSKAUPAN KÄYTTÄJILLE

1. ILMOITTAUTUMINEN JÄRJESTELMÄÄN OLI?

☐	1. Yksinkertaista
☐	2. Melko yksinkertaista
☐	3. Melko vaikeaa
☐	4. Vaikeaa

2. JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ- JA TOIMINTAOHJE SEKÄ SOPIMUSEHDOT OVAT?

☐	1. Selkeät
☐	2. Melko selkeät
☐	3. Melko epäselvät
☐	4. Epäselvät

3. TYÖSELITTEESTÄ SAATAVAT TIEDOT TARJOUKSEN TEKEMISTÄ VARTEN OVAT?

☐	1. Riittävät
☐	2. Melko riittävät
☐	3. Jäin kaipaamaan tietoja, mitä/minkälaisia tietoja? Kirjoita alle.

4. TARJOUKSEN LAATIMINEN ON?

- 1. Yksinkertaista
- 2. Melko yksinkertaista
- 3. Haastavaa
- 4. Vaikeaa
- 5. Emme ole jättäneet tarjouksia

5. AVOINTEN TARJOUS- JA HUUTOKAUPPAKOHTTEIDEN SELAAMINEN ON?

- 1. Yksinkertaista
- 2. Melko yksinkertaista
- 3. Haastavaa
- 4. Vaikeaa

6. TYÖSELITTEESTÄ SAATAVAT TIEDOT TYÖN SUORITTAMISEEN OVAT?

- 1. Emme ole vielä suorittaneet yhtään työkohdetta
- 2. Riittävät
- 3. Jäin kaipaamaan tietoja, mistä? Kirjoita alle.

7. ONKO UUSI JÄRJESTELMÄ MIELESTÄNNE PAREMPI VERRATTUNA VANHAAN KILPAILUTUSTAPAAN?

- 1. Kyllä
- 2. En osaa sanoa
- 3. Ei

8. KANNATATTEKO SITÄ, ETTÄ MUUTKIN JULKISYHTEISÖT SIIRTYVÄT VASTAAVAAN HANKINTAMENETTELYYN?

- 1. Kyllä
- 2. En osaa sanoa
- 3. En kannata

9. ONKO HANKINTAJÄRJESTELMÄ MIELESTÄNNE TASAPUOLINEN?

- 1. Kyllä
- 2. En osaa sanoa
- 3. Ei ole

10. MIELIPITEESI JÄRJESTELMÄN TEKNISESTÄ TOIMIVUUDESTA?

☐	1. Huono
☐	2. Välttävä
☐	3. Tyydyttävä
☐	4. Hyvä
☐	5. Erinomainen

LOPUSSA SANA VAPAA

**Toivomme, että kirjoitatte tähän alle vielä esim. mielipiteitänne, parannusehdotuksia, tai mitä muuta mieleenne tuleekaan järjestelmästä, jotta sitä voitaisiin edelleen kehittää.
Kiitos vastauksistanne!**